

„Алфа“ и СКАТ в периода на официалната предизборна кампания 2015

Орлин Спасов (Фондация „Медийна демокрация“)

София, 30.11.2015

Телевизия „Алфа“ е обхваната с мониторинг на новинарски емисии, публицистични предавания („В окоото на бурята“, „Неделник“, „Извънредно студио с Волен“), както и някои отделни други предавания (напр. прогноза за времето).

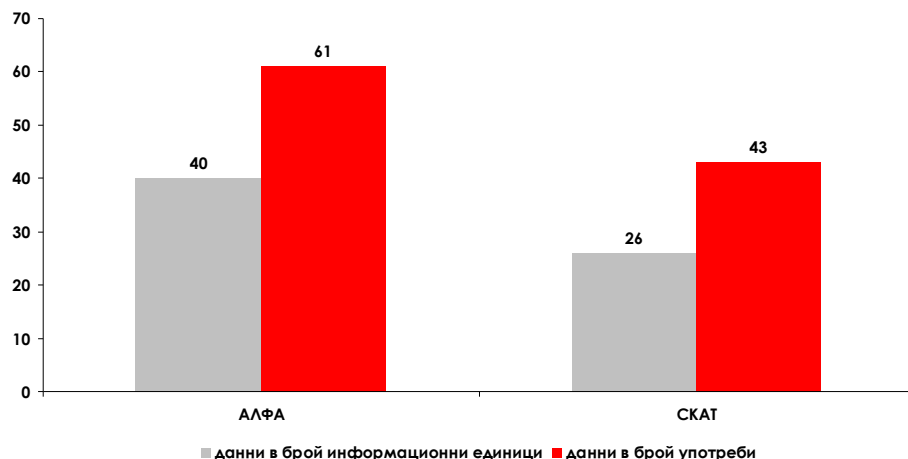
В телевизия СКАТ са наблюдавани новини (емисиите в 22.00 часа), публицистични издания („От упор“) и други предавания („Изборно студио“).

Обект на мониторинг са употребите на същински език на омраза и на близкия до него рисков език (политически език на омраза).¹

Регистрирани употреби:

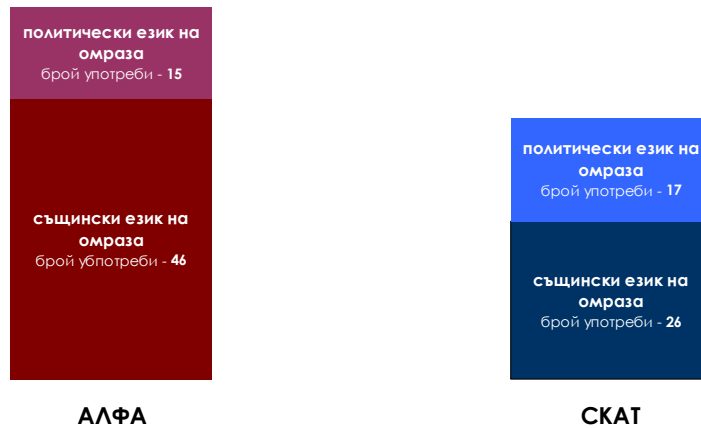
---

¹ Първичната регистрация на информационните единици е извършена от Лилия Латева и Радина Дойнова.

Фигура 1. Общ брой регистрирани употреби на език на омраза. Една информационна единица включва една или повече употреби на език на омраза. Данните в брой употреби отчитат и случаите на множествен език на омраза (насочен едновременно към един или повече обекти).

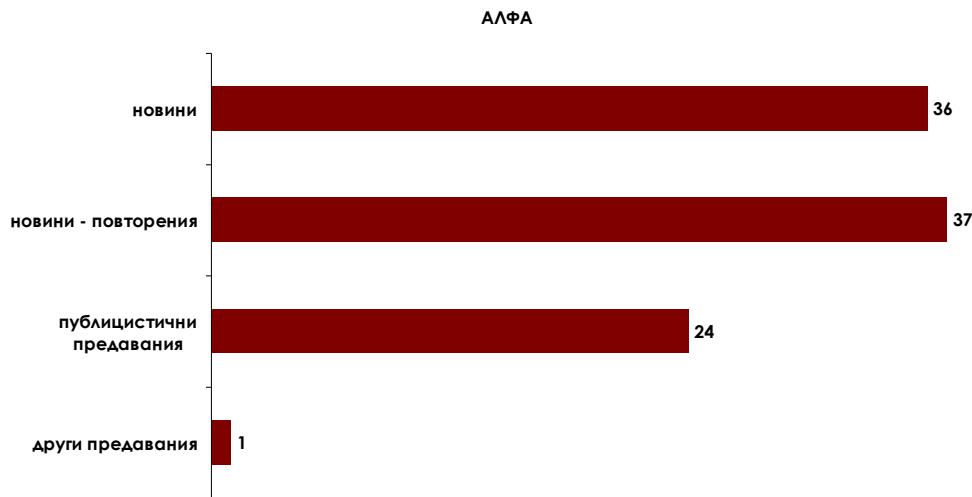
Мониторингът ясно идентифицира значително превъзходство на телевизия „Алфа“ както по отношение на броя регистрирани информационни единици, в които се използва език на омразата, така и в броя на конкретните употреби на подобна реч в предаванията. По-голямата интензивност на използване на език на омразата очертава „Алфа“ като по-радикална медия, с по-крайно отношение към политическите опоненти на партия „Атака“ и към представителите на различни малцинствени групи.

Фигура 2. Брой употреби на език на омраза според засегнатите обекти.

Политическият език на омраза е практически еднакво интензивен в двете телевизии (15 регистрирани употреби в „Алфа“, срещу 17 в СКАТ). Голямата разлика се очертава на терена на същинския език на омраза. Тук „Алфа“ се откроява с 46 регистрирани за периода употреби, докато в СКАТ те са 26.

Регистрирани употреби по видове предавания:

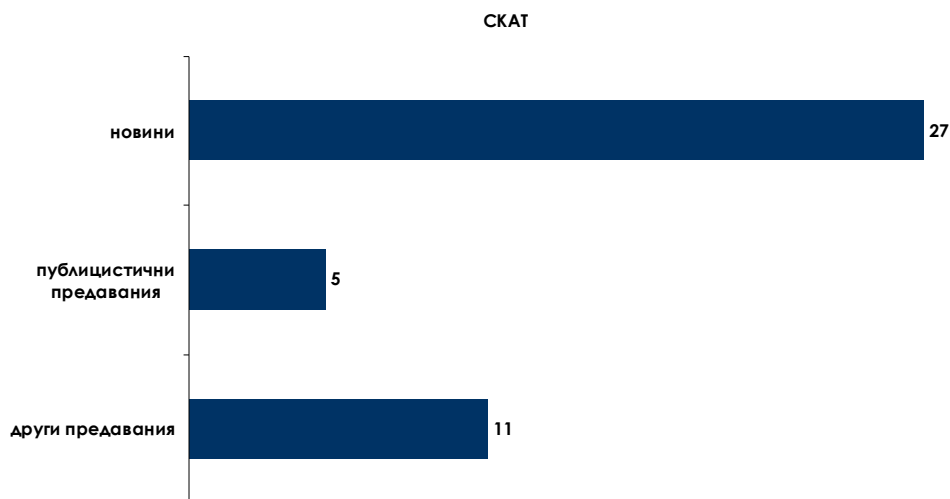

Фигура 3. Език на омраза по видове предавания в телевизия „Алфа“. Включени са и данни за мултиплицирани употреби на език на омраза чрез повторения на новини. Данните са в брой употреби.

Най-много случаи на използване на език на омраза в телевизия „Алфа“ акумулират новините (и техните повторения).² Тази тенденция е особено тревожна, защото илюстрира смесването между информационна и пропагандна политика на медията. Телевизията съзнателно се отказва от неутралността в полза на партийните пристрастия. Използването на език на омраза в новините е особено тревожно в контекста на избори, защото допринася за радикализиране на политическата ориентация на аудиторията.

Чести са регистрираните употреби на език на омразата и в публицистичните предавания на „Алфа“. Този вид реч се среща дори и в прогнозата за времето.

² Важно да се отбележи, че програмните схеми на „Алфа“ и на СКАТ са различни. Докато в СКАТ по правило се придържат към предварително обявената програма, в „Алфа“ липсва програмна дисциплина. Тук например новините често могат да продължат много по-дълго от обявеното или да бъдат излъчени в различен от анонсирания предварително час. В СКАТ няма повторения на новини, докато в „Алфа“ това е практика. Ето защо мониторингът на „Алфа“ включва и повторенията на новините. Чрез тях ефектите от използването на език на омраза допълнително се усилват. Случаите на този вид реч в повторенията не се включени в общия брой регистрирани употреби (Фигура 1).

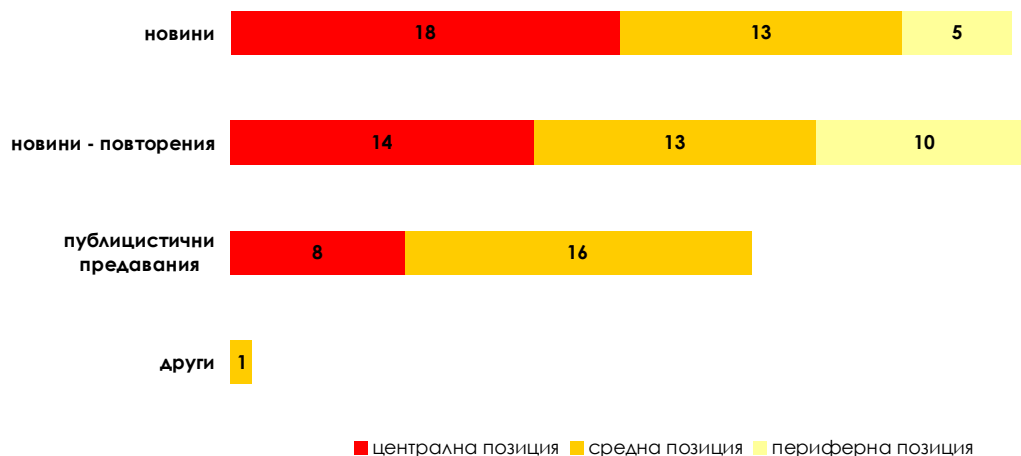

Фигура 4. Език на омраза по видове предавания в телевизия СКАТ. Данните са в брой употреби.

В СКАТ, подобно на „Алфа“, новините са основен източник на език на омраза. Значително по-малко са употребите на тези изразни средства в публицистичните предавания. Сравнително висока е употребата им обаче в „Изборно студио“ – още една форма на пряко обвързване на използването на език на омраза с контекста на изборите.

Място в предаването (брой употреби):

АЛФА

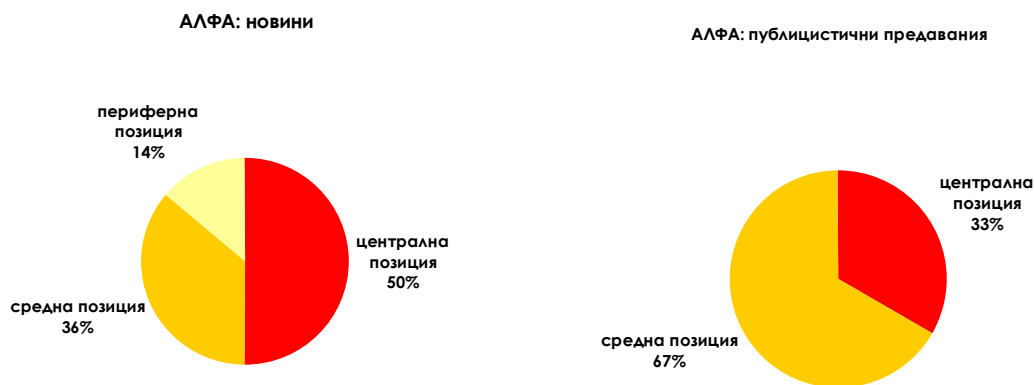
Фигура 5. Място на езика на омразата по видове предавания в телевизия „Алфа“. Данните са в брой употреби.

Използваните методи на наблюдение въвеждат разграничение между видовете позициониране на езика на омразата в наблюдаваните предавания. Различават се три позиции в рамките на излъчения материал: предна / централна (осигуряваща силна видимост на езика на омразата); средна (предлагаща съответно средно ниво на видимост на този вид реч); по-крайна / периферна (отговаряща на сравнително ниска видимост на използвания език на омраза).

Разпределението на позициите на поява на език на омразата в отделните предавания в „Алфа“ показва, че в новините този вид реч най-често е поставена в централна позиция. Това допълнително усилва общото впечатление за агресивност и небалансираност на новинарските емисии. В тях значително по-рядко езикът на омраза е употребен в периферна позиция.

При публицистичните и други предавания на „Алфа“ той се появява най-често в средна позиция и поради това не е афиширан в такава голяма степен, както в новините.

Място в предаването (в проценти):

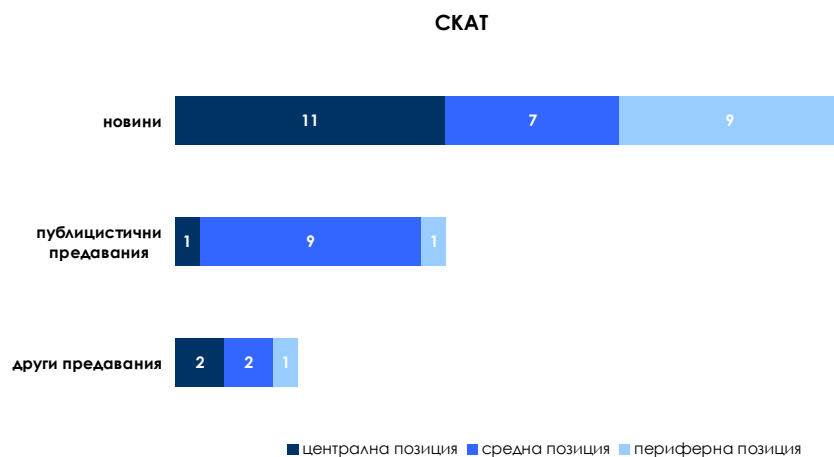

Фигури 6 и 7. Място на езика на омразата по видове предавания в телевизия „Алфа“. Данните са в проценти.

Процентното съотношение между различните позиции на употреба на езика на омразата в новините и в публицистичните предавания на телевизия „Алфа“ потвърждава тази картина.

В СКАТ употребата на език на омраза получава лек приоритет с централна позиция в новините, но тук дистанцията със случаите в средна и периферната позиция не е голяма:

Място в предаването (брой употреби):

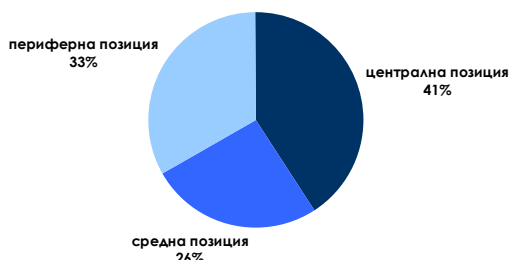
Фигура 8. Място на езика на омразата по видове предавания в телевизия СКАТ. Данните са в брой употреби.

Разлика спрямо „Алфа“ има и при публицистичните предавания, в които езикът на омраза рядко се появява в централна и в периферна позиция, за сметка на честата му употреба в средни позиции. Освен това СКАТ по-лесно допуска език на омразата и в други свои предавания, където той редовно е в усилената централна позиция.

Място в предаването (в проценти):

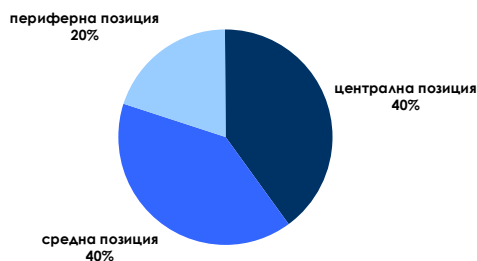
СКАТ: новини

СКАТ: публицистични предавания

СКАТ: други предавания

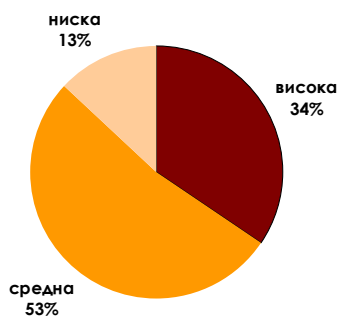
Фигури 9, 10 и 11. Место на езика на омразата по видове предавания в телевизия СКАТ. Данните са в проценти.

Процентното представяне на разпределението между различните позиции показва, че СКАТ до известна степен „смекчава“ тона в публицистичните си предавания, редуцирайки случаите на централно позициониране на език на омраза в тях. Това отличава СКАТ от „Алфа“, където публицистиката генерира повече крайни изразни средства и по-често ги използва в по-видими централи места. И все пак, макар и преобладаващо в средна позиция, езикът на омраза намира активно място в публицистиката на СКАТ.

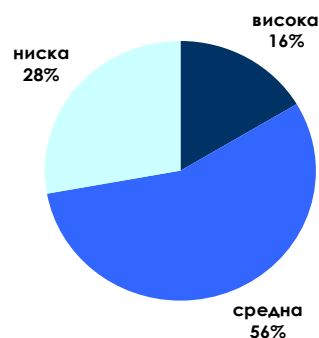
Новините на СКАТ по-рядко спрямо тези в „Алфа“ използват език на омраза в централна позиция. Общото количество на тези изразни средства в новините на СКАТ също е значително по-малко.

Език на омразата: интензивност:

АЛФА: интензивност на езика на омразата

СКАТ: интензивност на езика на омразата

Фигури 12 и 13. Степени на интензивност на употребите на език на омраза. Данните са проценти.

Сравнението между двете телевизии откроява над два пъти по-честото присъствие на език на омраза с висока интензивност в „Алфа“ (34%), отколкото в СКАТ (16%). Заедно с това в „Алфа“ езикът на омразата с ниска интензивност е значително по-малко от този в СКАТ. Употребата на език на омраза със средната интензивност е практически еднаква в двете медии. Това е и най-широко използваната форма на този вид реч както в „Алфа“, така и в СКАТ.

Примери:

„Алфа“

Висока интензивност:

„Това не са бежанци, а нашественици и главорези, които нахлуват в Европа“.

(Коментар на Магдалена Ташева в публицистичното предаване „В окоото на бурята“ по повод идеята за квотно разпределение на мигранти в ЕС, 26.09.2015 г.).

„Диви и неконтролируеми орди“.

(Емисия новини, коментар на водещ по повод репортаж за лагер в Словения, където бежанците запалили приемен център и изхвърлили дадената им храна, 22.10.2015 г.).

„Сган от главорези и канибали“.

(Коментар на Магдалена Ташева в публицистичното предаване „В окоото на бурята“ по повод навлизащите в Европа бежанци, 24.10.2015 г.).

Средна интензивност:

„Десет милиона пришълци от Африка и Азия ще нахлуят в Европа до няколко месеца. Те са нарочно насочени и направлявани колонии от разрушителни елементи“.

(Емисия новини, коментар на Волен Сидеров по повод създаването на „горещи точки“ и квотното разпределение на имигранти, емисия новини, 25.09.2015 г.).

„Пришълците у нас са необразовани ергени от страни без военен конфликт“.

(Коментар на журналист в новинарска емисия по повод характеристика на бежанците, идващи в България).

„Пришълци съдят Германия“.

(Новинарска емисия, коментар на журналист по повод забавяне на помощи за бежанци в Германия, 17.10.2015 г.).

„Пришълците шокират с деца булки в Холандия“.

(Новинарска емисия, коментар на журналист по повод информация за сключване на брак от 14-годишни момичета, 22.10.2015 г.).

СКАТ

Висока интензивност:

„Многохилядното гето в най-големия бургаски комплекс е онова черно, миризливо и отблъскващо петно, от което комплексът повече от всякога трябва да се избави“.

(Новини, коментар на журналист по повод идеята на мястото на гетото да се направи парк, 26.09.2015 г.).

„Естествено, че трябва да се стреля на месо, тъй като не се изпълняват разпорежданията на граничния полицаи...“

(Новини, изявление на Валери Симеонов по повод загинал след предупредителен изстрел от граничен полицаи бежанец край Средец, 16.10.2015 г.).

„Мургавите престъпници са издирени и задържани от полицията“.

(Новини, коментар на журналист по повод на извършено престъпление, 01.10.2015 г.).

Средна интензивност:

„Пълчищата от емигранти, преминали нелегално границата, мародерстват и разкостват частна собственост на българското население в пограничните села...“

(Новини, коментар на журналист по повод репортаж на телевизията, 16.10.2015 г.).

„Някогашният център на военно-въздушните сили в страната село Равнец пък е под циганско робство“.

(Новини, коментар на журналист по повод битовата престъпност в населеното място, 03.10.2015 г.).

„Номер 11 е изборът за 25 октомври на истинските българи, които искат да бъдат избавени от цигано-депесарското робство“.

(Новини, коментар на журналист по повод репортаж за „пълзяща ислямизация“ в някои бургаски квартали, 16.10.2015 г.).

Ниска интензивност:

„Това е положението – подготовката за местния вот върви по сценарий, който откровено не е пробългарски. И от истинските българофили и родолюбци зависи дали ще позволят техният град да стане град на бурките и турчеещите се цигани, живеещи в незаконните махали, но получили странно как адресни регистрации“.

(Новини, коментар на журналист в репортаж от бургаско полицейско управление, където, според него, има засилено присъствие на роми и хора от мюсюлмански произход за изкарване на адресна регистрация заради предстоящия местен вот, 30.09.2015 г.).

„Циганският произвол продължава да взима връх, след поредния случай на жестокост напрежението ескалира...“

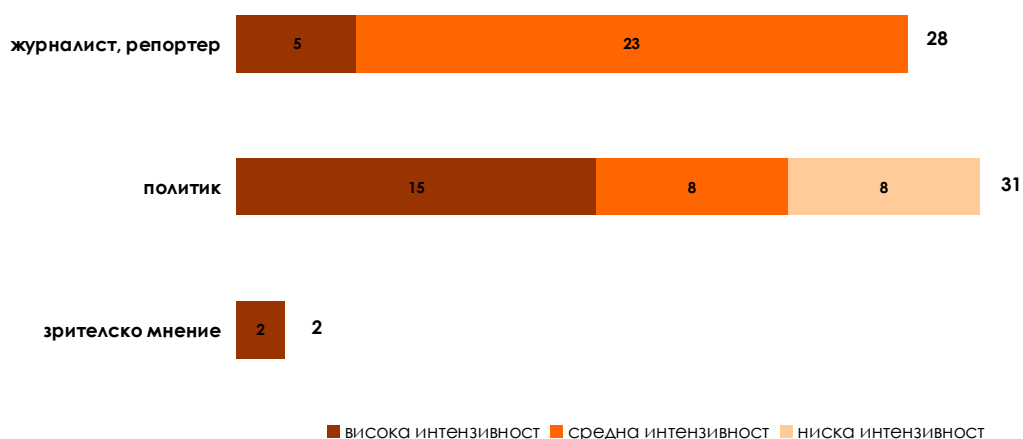
(Новини, коментар на журналист по повод изтичане на 72-часовата мярка за неотклонение, наложена на тримата роми, обвинени в престъпление, 09.10.2015 г.).

„Кварталите „Абдовица“ и „Димитър Миленков“, които се намират в столичния район „Искър“ са с преобладаващо циганско население, от чийто терор страдат българските граждани. В „Абдовица“ българите са малцинство...”

(Новини, коментар на журналист по повод проблеми в столичния район „Искър“ и решения, предлагани от НФСБ, 19.10.2015 г.).

Говорители и интензивност:

АЛФА: говорители и интензивност

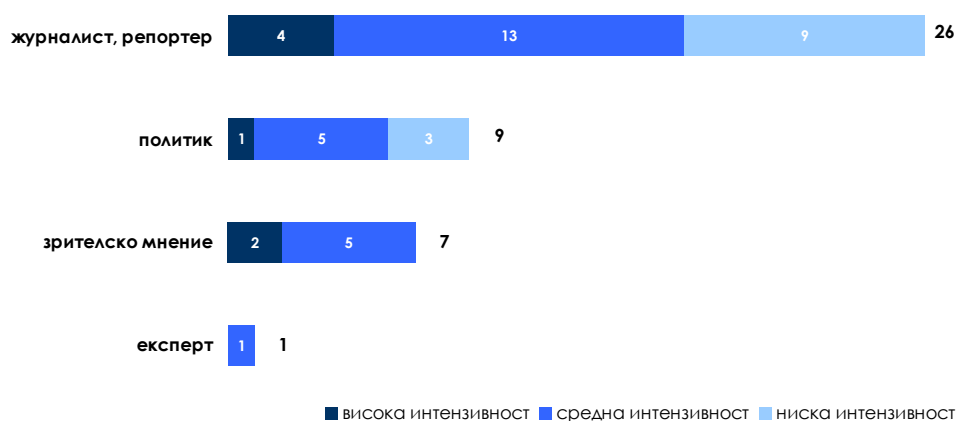
Фигура 14. Езикът на омразата в телевизия „Алфа“ според говорителите и интензивността. Данните са в брой употреби.

През наблюдавания период на предизборната кампания броят на употребите на език на омразата от журналисти и репортери, от една страна, и от политици, от друга, в телевизия „Алфа“ е на практика еднакъв (съответно 28 и 31 случая). Разликата е в степента на интензивност на използваната реч. Политиците, говорещи в „Алфа“, използват език на омразата с висока интензивност 3 пъти по-често от журналистите и репортерите, при които преобладават случаите на използване на език на омраза със средна интензивност. Едва само 8 от всички наблюдавани случаи представят ниска интензивност на употреба на езика на омразата.

Тук трябва да бъде въведена и уговорката за известна условност при разграничаването между журналисти и политици в телевизия „Алфа“. Твърде често двете роли са смесени и политици от партия „Атака“ се изявяват като журналисти (водещи на предавания). В случаите, когато

тези водещи са депутати, те са описани като политици; в останалите случаи са анализирани в качеството им на журналисти.

СКАТ: говорители и интензивност

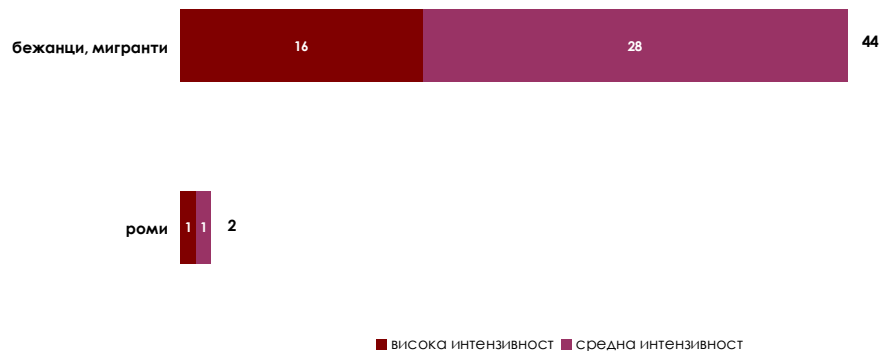
Фигура 15. Езикът на омразата в телевизия СКАТ според говорителите и интензивността. Данните са в брой употреби.

Картината в СКАТ се различава от „Алфа“ по отношение на употребата на език на омразата от журналисти и репортери. В СКАТ тази група е основният носител на подобна реч. Тук политиците използват език на омразата по-рядко, отколкото в „Алфа“ (9 случая в СКАТ, срещу 31 в „Алфа“). Значим „вход“ за дискурса на омразата в СКАТ са зрителските мнения. Те са с почти същата честота, както и крайните мнения, изразявани от политици. Като цяло в СКАТ високата интензивност на езика на омразата е значително по-рядко срещана, отколкото в „Алфа“. Преобладава средната и ниската интензивност.

Обекти (същински език на омраза):

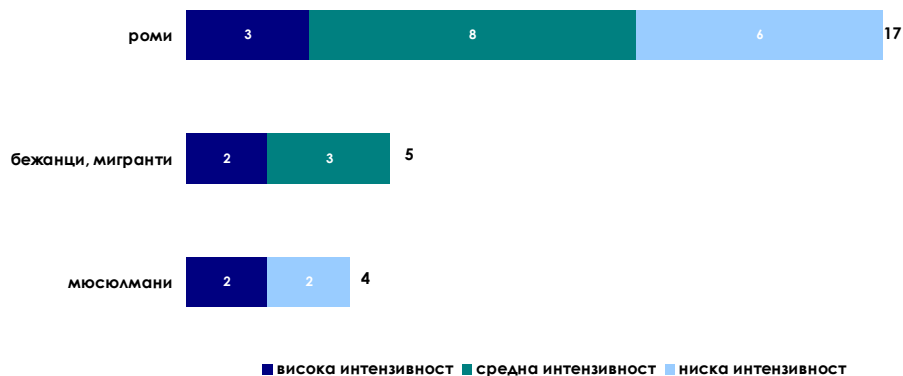
АЛФА: обекти на език на омраза

Фигура 16. Обекти на същински език на омраза в телевизия „Алфа“. Данните са в брой употреби

Разлика между двете наблюдавани телевизии се очертава и по отношение на обектите, към които е насочен езикът на омраза. В „Алфа“, с голямо предимство от 44 регистрирани употреби това са бежанците (мигрантите). Втората група, към която е прицелен езика на омразата, е тази на ромите, с 2 отбелязани случая. И в двата случая интензивността е висока и средна; не е регистрирана ниска интензивност.

СКАТ: обекти на език на омраза

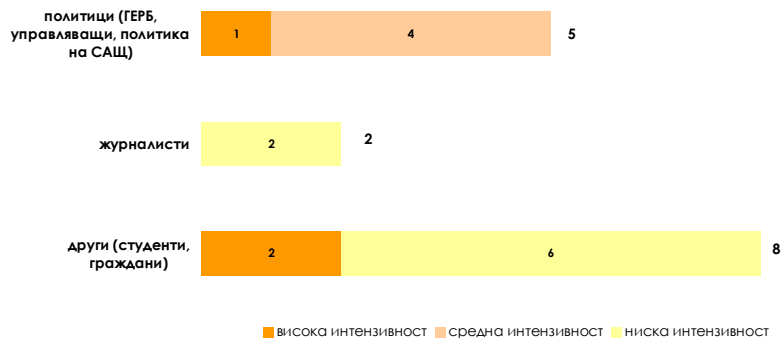

Фигура 17. Обекти на същински език на омраза в телевизия СКАТ. Данните са в брой употреби.

Дневният ред на СКАТ очертава друг приоритет в таргетирането на групите, към които е адресирана омразата. Със значителна преднина тук се открояват ромите (17 случая), следвани от бежанците (мигрантите) (5 случая) и мюсюлманите (4 случая). В СКАТ средната и ниска интензивност на езика на омраза преобладава по по-изразен начин в отношението към основния му обект, ромите, отколкото в „Алфа“ при говоренето за бежанците и мигрантите, където делът на езика на омраза с по-висока интензивност е чувствително по-голям.

Обекти на политически език на омразата:

АЛФА: обекти на политически език на омраза

Фигура 18. Обекти на политически език на омраза в телевизия „Алфа“. Данните са в брой употреби.

В „Алфа“ основните обекти на политически оцветения език на омраза са различни граждански групи и студенти (студентите се оказват „мишена“ при нахлуването на Волен Сидеров в НАТФИЗ) (8 употреби), политици от ГЕРБ, от управляващата коалиция, политиката на САЩ (5 случая), както и журналисти от други медии (2 употреби). Като цяло политическият език на омраза е с преобладаващо ниска и средна интензивност. Само в отделни случаи интензивността е висока.

Примери

Средна интензивност:

„Герберска мърша“.

(„Извънредно студио с Волен“, коментар на Волен Сидеров за несправедливия според него начин, по който медиите отразяват публичните му действия, 24.10.2015 г.).

„Витизчийската паплач да емигрира“.

(„Извънредно студио с Волен“, коментар на Волен Сидеров за студенти от НАТФИЗ по повод скандал, свързан с негово нахлуване в сградата на учебното заведение, 24.10.2015 г.).

Ниска интензивност:

„Наркоманчетата ревяха против Орешарски“.

(Публицистично предаване „Неделник“, коментар на Волен Сидеров по повод влизането му в НАТФИЗ и припомняне как студентите от университета са протестирали против него през 2013 г., 25.10.2015 г.).

„Хората на изкуството са чалнати и се нуждаят от дрога“.

(Публицистично предаване „Неделник“, коментар на Волен Сидеров по повод нахлуването му в НАТФИЗ, 25.10.2015 г.).

„Продажни папагали от информационни сайтове“.

(„Извънредно студио с Волен“, коментар на Волен Сидеров за несправедливия според него начин, по който някои медии отразяват действията му, 24.10.2015 г.).

СКАТ: обекти на политически език на омраза

Фигура 19. Обекти на политически език на омраза в телевизия СКАТ. Данните са в брой употреби.

Политическият език на омраза, използван в СКАТ, има за обект преди всичко политици от ДПС. Нивото на използването му е със средна и ниска интензивност. В сравнение с „Алфа“, която е по-широкоспектърна в насочването на езика на омразата към различни цели, СКАТ е по-фиксиран в един-единствен „враг“.

Примери

Средна интензивност:

„Денят на Съединението пак в този район - Лудогорието, пак ДПС оскверни българския национален ден, като откри къща-музей на пехливанина Коджа Юсуф, на който бяха поканени участници в османския военен оркестър, известен с името Мехтеран – с ятаганите, с копията, автентичните бойни дрехи на оркестъра, който е предвождал османските пълчища в техните походи през Балканите...”

(Новини, коментар на Любомир Желев в репортаж по повод опитите на Турция и на ДПС да представят българските празници, традиции и фолклор като част от Османското културно наследство, 29.09.2015 г.).

„Тук съм, за да отговорим на наглата провокация на турската партия ДПС и да покажем, че все още сме българи и че ще се борим докрай с тях“.

(Новини, зрителско мнение срещу „провокацията“ на ДПС – изпълнението на песента „Кой уши байрака“ на турски език по време на предизборно събитие, 06.10.2015 г.).

„Припомняме, че преди етническата партия ДПС се подигра с живота и делото на генерал Делов... Кошунство, с което представителите на НФСБ в Кърджали не могат да се примирят“.

(Новини, коментар на журналист по повод събитие, на което НФСБ почита паметта на освободителя на Кърджали – Васил Делов, 21.10.2015 г.).

Ниска интензивност:

„Сега разбирам да има страх в общините, където дерибействат ДПС, за които ще си говорим след малко...“

(„Изборно студио“, коментар на журналист в дискусия с кандидати за кметове и общински съветници от НФСБ).

„Алфа“ и СКАТ в периода преди балотажа на избори 2015 (25 октомври – 1 ноември)

В двете медии периодът се характеризира със същите тенденции, с които и основната официална предизборна кампания. В „Алфа“ използването на език на омразата остава свързано най-вече с бежанците, които продължават да бъдат наричани „пришълци“ и „нашественици“. В телевизията се опитват да извлекат допълнителна политическа полза от скандала, предизвикан от Волен Сидеров с нахлуването му в НАТФИЗ и с обвинения към студенти, че използват наркотици (23 октомври). В репортажи се дава дума на симпатизанти на „Атака“ и се твърди, че от американското посолство са поръчали убийството на Сидеров. Агресивно се коментира намесата на силите на реда и искането за сваляне на имунитетите на Волен Сидеров и заместник-председателя на „Атака“ Десислав Чуколов. Критикувани са ГЕРБ и „подкрепящите го марионетки“.

СКАТ продължава с основните си усилия за компрометиране на ДПС. Населени места, в които тази партия има водещи позиции в местната власт, са свързвани с „депесарско робство“. Използване на по-крайни езикови средства е налице също така спрямо ромското малцинство и в някои отделни случаи спрямо ГЕРБ.

Изводи

В хода на кампанията за местни избори 2015 двете партийни телевизии не се отказват от употребата на език на омразата. Той е използван срещу различни „цели“, включително и срещу политици и партии, участващи в изборите.

В „Алфа“, наравно с журналистите, основни говорители на езика на омразата са политици от „Атака“ (Волен Сидеров, Магдалена Ташева и др.). Политиците обаче използват най-агресивните форми на този вид реч почти три пъти по-често от журналистите. Макар и с преобладаващо висока интензивност на езиковата агресия в отделните случаи, общата честота на използване на език на омразата в рамките на един сегмент от програмата (самостоятелна новинарска емисия или друго предаване) само понякога достига до няколко употреби. Журналистите по правило не реагират на използването на подобни езикови средства, нито търсят баланс в представянето на различни гледни точки.

В СКАТ, за разлика от „Алфа“, където политици и журналисти са с изравнен „принос“ за тиражиране на езика на омраза, източник на този вид реч са основно журналистите. Следват политици от НФСБ (Валери Симеонов, Силвия Трендафилова, кандидати на партията за кметове и др.). В телевизията значителен обем език на омраза навлиза и през зрителските мнения. Макар и като цяло да е с по-ниска интензивност, в СКАТ езикът на омраза по-често отколкото в „Алфа“ определя характера на цели предавания или репортажи. Журналистите в СКАТ или не изразяват отношение към подобни езикови употреби от страна на политици, зрители и други участници в предаванията, или отношението им е двусмислено, или пък е направо подкрепящо (журналистът изразява открито съгласие с твърденията на лицето, използващо радикални езикови средства).

В крайна сметка и в двете телевизии тонът за използване на език на омраза се задава от политици от националистическите формации „Атака“ и НФСБ. Журналистите по-нататък само възпроизвеждат и усилват този модел на говорене. В СКАТ техният „принос“ е значително по-голям, отколкото в „Алфа“.

Една от най-тревожните тенденции е свързана с интензивното проникване на език на омразата в новинарските емисии на двете медии. Размиването на границата между информация и пропаганда е особено опасно по време на избори. То създава условия за манипулиране на процеса на оформяне на мнение в публиката и руши културата на уважение към различията и към опонента.

Телевизия „Алфа“ в голяма степен е повлияна от личния стил в политическото поведение на Волен Сидеров, т.е. като медия е по-склонна към спонтанност в лансирането на радикализъм и на крайни политически мнения, изразявани често с език на омраза. Личното влияние на Сидеров върху телевизията се затвърждава и от честото му собствено присъствие на екрана (предаването „Извънредно студио с Волен“). Тази по-тясна обвързаност между партиен лидер и партийна телевизия усилва и склонността на „Алфа“ към производството на повече врагове, както и към лансирането на повече конспиративни теории, свързани с политиката.

СКАТ в по-голяма степен от „Алфа“ избягва афиширането си като тясно партиен тип медия и има амбиции за по-широка представителност. Въпреки това агресивната фиксация в ДПС до голяма степен неутрализира тези амбиции и на моменти допринася за свиване на профила на телевизията до този на НФСБ.

Честото използване на език на омраза от двете медии води до риск от „нормализиране“ на този вид дискурс в публичното пространство. Многократното повтарящо се етиктиране на бежанците като „пришълци“ или „нашественици“, е особено показателно за този процес. Постепенно такива етикети започват да бъдат употребявани и в други медии и така обществото става склонно да ги възприема като естествени. Чрез повторение на едни и същи изрази, двете медии извършват вид тестване на границата, до която може да се достигне в използването на агресивен и дискриминиращ език.

Чрез телевизиите си радикално-популистките партии се опитват да извлекат дивиденди не само от отношението към малцинствата, традиционно обект на език на омразата, като например ромите и българските турци, но и от сложната ситуация с мигрантите. По тази тема „Алфа“ е много по-активна от СКАТ, която остава обвързана в по-голяма степен с ромската проблематика. Но и в двете телевизии бежанците и мигрантите дават възможност за разкриване на още една популистка тематична ниша, от използването на която да се генерират страхове.

Заедно с това оборотът на език на омразата е и част от комерсиалните тактики на двете телевизии, така както и за някои други медии, като например ПИК и „Блиц“ (и по-широко за булевардния тип средства за информация). В България има пазар за езика на омразата, публика, която очаква такъв вид говорене и е готова да го подкрепи с вниманието си. Тази публика е по-широка от електоратите на двете партии „Атака“ и НФСБ и е вид постоянен електорален резерв за тях. Тя вече е „култивирана“ за възприемане на агресивен език и го очаква. „Предлагането“ удовлетворява тези очаквания и ги развива по-нататък.

Производството на език на омразата не просто експлоатира страховете на хората, но ги и подхранва. Вместо обективно, балансирано и основано на факти представяне на групите, се генерира антипатия. Тази антипатия се конвертира в политически ресурс от двете националистически партии. Често техните медии предлагат информация, базирана върху отделни случаи или инциденти, които се екстраполират като релевантни за цялата група на бежанците, ромите, българските турци, сексуалните малцинства, институциите на гражданското общество и т.н.

Изборът на думи е от голямо значение и не остава без последици. „Алфа“ и СКАТ често следват идеологията на конструиране на непримирими опозиции, на издигането на стени между „ние“ и „те“, между „нас“ и „другите“. Производството на страх е и производство на определени поведения, които имат политическо измерение, включително и при гласуване. Така се генерира „печалба“ от езика на омразата. Цената на тази „печалба“ обаче е поляризирането на обществото и широкото популяризиране на крайни възгледи, близки до расизма и ксенофобията. Липсата на емпатия към уязвимите групи и подхранването единствено на отбранителни поведения, често срещу преувеличени заплахи, ерозира политическия дискурс до еднопланови реакции на радикално отхвърляне. Разбира се, алтернативата не е в това да се премълчават реални проблеми, нито в криворазбраната политическа коректност, а в рационалното и обективно представяне на факти и гледни точки.

Анализът на стратегиите на „Алфа“ и на СКАТ по време на официалната кампания за местни избори 2015 г. показва, че директни призови за физическа разправа и подтикване към престъпления от омраза практически не се срещат в двете медии. За сметка на това всички степени на интензивност на езика на омразата присъстват активно.

На този фон „Алфа“ и СКАТ лесно пренасят езика на омразата на политическо ниво, извеждат го извън сферата на чистото мнение. Говоренето за бежанците и мигрантите се налага (и съответно възприема) като идеологическо, като по-близко до сферата на политически оформеното действие. За това спомага фактът, че и двете медии са партийни, т.е. съдържанието им по презумпция е политически нюансирано. В това обстоятелство „Алфа“ и СКАТ намират

известна, макар и по-скоро теоретична, защита от санкции срещу използването на език на омраза. Така те се поставят в привилегировано положение спрямо останалите медии, които, лишени от пряка връзка с партия, чиито идеи да представят, са принудени в по-голяма степен да се съобразяват с възможните последици от използването на крайни езикови средства.

В допълнение на това, в „Алфа“ и в СКАТ говорителите на езика на омраза често са депутати, ползващи се с имунитет. В този смисъл крайните речеви действия на политици от двете партии могат да бъдат разглеждани като форма на злоупотреба със защитата, която те имат в качеството си на народни представители.

Възниква и въпросът защо в телевизия СКАТ по време на предизборната кампания се наблюдава по-ниско ниво на използване и съответно по-слаба интензивност на език на омраза, отколкото в „Алфа“. Една възможна хипотеза е свързана с факта, че НФСБ (като част от Патриотичния фронт) се присъедини към споразумението за неизползване на враждебна и дискриминационна реч в хода на местни избори 2015, подписано от партии, медии, представители на PR-агенции и от СЕМ преди началото на официалната кампания. Възможно е ангажиментът на НФСБ до известна степен да е повлиял за редуциране на използването на крайни езикови средства в СКАТ, поне що се отнася до телевизионните изяви на политиците от партията. Тази хипотеза се нуждае от допълнителен анализ. Независимо от резултата обаче, остава фактът, че, макар и в по-малка степен от „Алфа“, СКАТ използва език на омраза в хода на кампанията, независимо от подписа на НФСБ под споразумението (самата телевизия СКАТ не се присъединява към медиите, които го подписват).

Този текст е част от „Медиите и езикът на омразата (септември-ноември 2015)“ – доклад на Фондация „Медийна демокрация“ в рамките на проект „От предразсъдъци към нетърпимост: обхват и превенция на езика на омразата в България“.

Този текст е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия Механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на текста се носи от Фондация „Медийна демокрация“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този текст отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.